

Săpăturile arheologice de la Trestiana, com. Grivița (jud. Vaslui)

EUGENIA POPUȘOI

În anul 1980 s-au reluat săpăturile arheologice în așezarea neolitică de tip Starčevo-Criș de la Trestiana, zona B, în scopul stabilirii densității și dispunerii complexelor de locuire la periferia estică a acesteia. Totodată s-a urmărit obținerea unor precizări cu privire la stratigrafia așezării în această zonă.

Pentru realizarea obiectivelor propuse a fost trasată secțiunea B/S 7, perpendiculară pe B/S 1 (1975) și pe B/S 6 (1978—1979). Secțiunea B/S 7, lungă de 22 m și lată de 2 m este orientată nord-sud și leagă cele două secțiuni anterioare. Surprinderea unui complex de locuire în capătul de nord, la adâncimea de 1,60 m, a determinat efectuarea unor deschideri atât pe latura de est cât și pe latura de vest, în dreptul noului complex, pentru surprinderea laturilor acestuia.

Din punct de vedere stratigrafic o primă observație se referă la faptul că în capătul de sud, pe o lungime de 5,35 m și pe o grosime de 0,35 m, se află fundația unei construcții actuale (grajd al C.A.P.) dărmat de cutremurul din anul 1977. Pe restul secțiunii, pînă la adâncimea de 0,25 m, există o depunere de lut galben-nisipos, rămasă pe această suprafață de la cărămidarii ce-și efectuau aici munca în anii din urmă. Sub această depunere a ultimilor 4—5 ani, se află solul actual, stabilit deja pe terasa mijlocie prin secțiunile anterioare, gros de 0,50—0,60 m, care suprapune o depunere neagră-măzăroasă groasă de 0,70—0,80 m. La interferența acesteia cu depunerea cafenie, următoare, se aflau resturile noului complex descoperit. Depunerea cafenie amintită este groasă de circa 0,25—0,35 m și suprapune depunerea galbenă fără resturi arheologice.

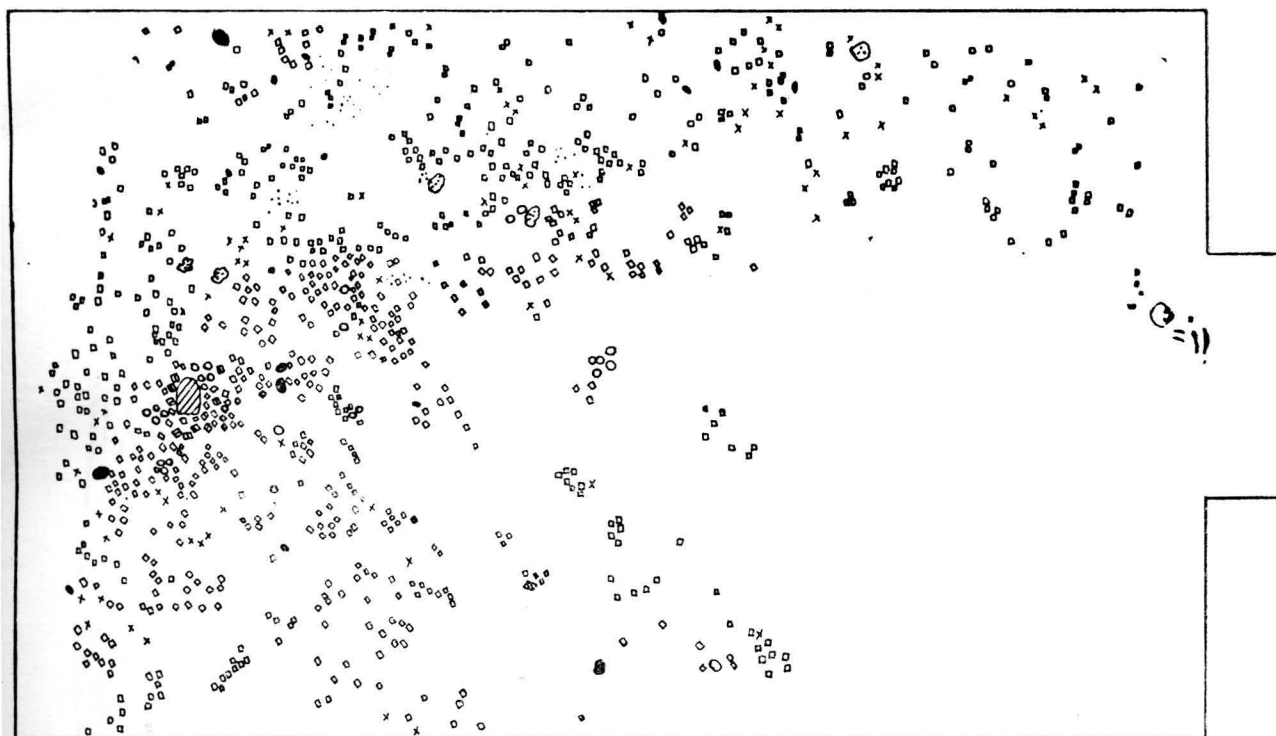
Locuința notată B/L 3, o construcție simplă de tipul colibelor de suprafață, se află la adâncimea de 1,60—1,75 m și are o formă aproximativ rectangulară indicată de răspîndirea, relativ în linie dreaptă, a resturilor de cultură materială, pe latura de sud și cea de est (fig. 1/1; 2/1). Remarcăm faptul că pe latura de est pămîntul apare pigmentat cu sfîrîmături de chirpici, găsindu-se chiar și câteva bucăți de chirpici. Peste limita laturii de est și de sud apar împrăștiate rare fragmente din vase și câteva bucățele de oase. Laturile de nord și de vest n-au putut fi delimitate. Remarcăm prezența unor fragmente de vatră împrăștiate spre latura de est a locuinței. La circa 1,30 m, de latura de sud a locuinței, la

mijlocul acesteia, spre interior, se află construită o vatră din care s-a păstrat nederanjată o porțiune de 0,30×0,20 m, restul fiind spartă și întoarsă cu fața în jos. Vatra a fost construită direct pe sol, din lut în amestec cu nisip și fălăuită cu un lut galben cu foarte mult nisip, ceea ce a dat o nuanță gălbuie-alburie suprafeței acesteia. În amestec cu fragmentele de vatră s-au găsit și 3 pietre arse de mărime mijlocie. Pe porțiunea de vatră rămasă nederanjată s-a găsit un fragment de rîșniță, cu fața în jos, a cărei culoare cafenie-roșiatică indică trecerea ei prin foc. Sub aceasta se aflau cîteva fragmente ceramice și o piesă (fig. 4/8, 7/1), probabil, de cult. În jurul vetrei se afla o cantitate foarte mare de fragmente ceramice și oase. La circa 0,70 m spre sud de vatră s-a găsit un alt fragment de rîșniță așezat, și de data aceasta, cu fața în jos. Nu departe de aceasta se afla un topor din marnă de dimensiuni mari. De pe suprafața locuinței s-a adunat o mare cantitate de fragmente ceramice, fragmente de oase, unelte din piatră cioplită și șlefuită etc.

În capătul de sud al șanțului apar, la adâncimea de 1,75 m, rare fragmente ceramice și oase care pot fi puse în legătură cu complexul B/L 2 (1978—1979).

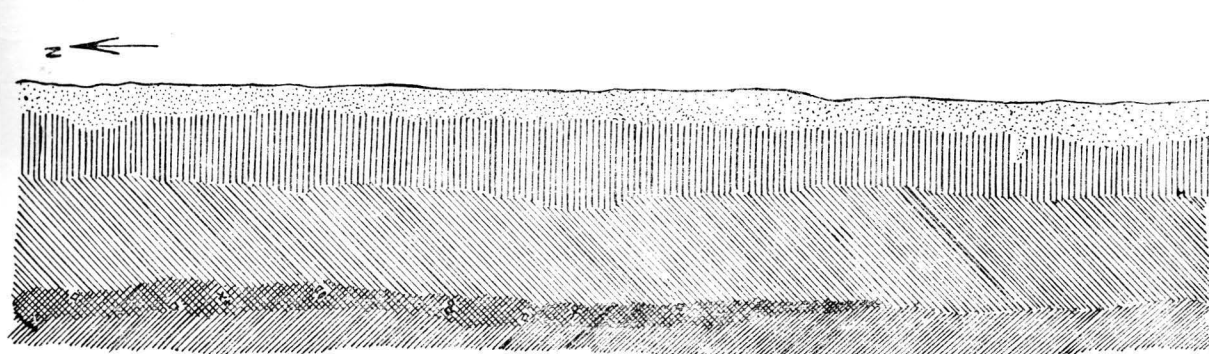
Obiectele din piatră, os și lut. Din grupul uneltelor din piatră cioplită menționăm prezența răzuitoarelor (fig. 3/8; 4/7), a lamelor trunchiate la unul sau la ambele capete, retușate (fig. 4/4—6, 9) și a celor cu o puternică lustruire pe una dintre laturi (fig. 3/6; 4/6), considerate piese componente pentru seceri. Remarcăm, de asemenea, prezența unui vîrf cu peduncul de culoare gălbuie-cafenie (fig. 4/3). Alături de acestea s-au găsit, destul de multe, așchii de silex și trei nuclee. Uneltele sînt realizate din silex de diferite culori (specifice zonei din care provine roca), obsidian și gresie silicioasă. Din categoria uneltelor din piatră șlefuită fac parte cinci topoare, toate obținute din marnă de culoare gălbuie. Două dintre acestea sînt de dimensiuni mari; unul de formă trapezoidală cu fețele ușor bombate (fig. 3/4), celălalt de tip calapod (fig. 3/7), asemănătoare celor de la Perieni¹. Amîndouă topoarele prezintă spărturi pe ambele fețe și în dreptul tăișului. Un alt exemplar (fig. 3/3), de dimensiuni mijlocii,

¹ M. Petrescu-Dîmbovița, *Materiale*, 3, 1957, p. 73.

TRESTIANA 1980-B/L₃

0m 1 2 3m

□ □ □ frag. ceramice   x x x frag. oase   □ □ vatră   ⊗ nisipă   ⊙ chirpici
 ○ ○ ○ vatră deranjată   ■ piatră

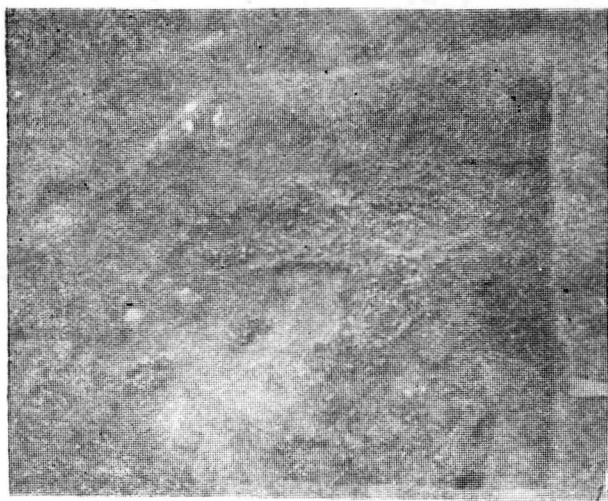
0m 1 2 3

Legenda
 ■ depunere galbenă nisiposă   ▨ sol actual   ▩ negru-măzurat   ▤ cofeniuri
 □ galben steril   x x os frag.   □ frag. ceramice   • piatră

Fig. 1. Trestiana. 1 locuința B/L 3, plan general; 2 releveu B/S 7.

are o formă trapezoidală cu muchia ușor rotunjită și tăișul foarte ascuțit. Al patrulea, un toporaș de 4,2 cm, are o formă trapezoidală cu ambele fețe ușor bombate (fig. 3/2). Un ultim exemplar,

trelor de moară², în sensul că după un timp de folosire era necesară, pentru a nu permite alunecarea boabelor, acest sistem de șanțuire a rîșnițelor. Pînă în prezent nu cunoaștem analogii

1

2

3

este de fapt doar jumătate, după ce a fost rupt a avut, probabil, o altă utilitate, partea ruptă fiind tocită (fig. 4/1). În grupul uneltelor din piatră includem și trei fragmente de rîșniță, de formă ovală, cunoscute în întreaga arie a culturii Starčevo-Criș. Dintre acestea, fragmentul descoperit pe vatră ne atrage atenția în mod deosebit. În acest sens remarcăm faptul că, pe lângă culoarea cafenie-roșcată căpătată probabil, datorită trecerii prin foc, aceasta prezintă pe întreaga suprafață linii incizate longitudinale, mai mult sau mai puțin paralele (fig. 7/9), a căror utilitate încercăm să o sugerăm în raport cu ferecarea pie-

privitoare la tehnica respectivă la comunitățile neolitice.

Din categoria obiectelor din os menționăm prezența doar a unui vîrf de spatulă (fig. 3/10) și a unui obiect relativ cilindric, tăiat dintr-un os mare (probabil tibia), cu ambele capete lustruite (fig. 3/9). Nu putem, deocamdată, stabili utilitatea acestuia.

Din lut a fost confecționată o greutate ușor

² Dicționarul limbii române contemporane, 1956, II, p. 277.

Fig. 3. Trestiana. 1, 2, 3, 4, 7 topoare de marnă; 5, 6 unelte de silix; 8 racloar; 9 obiect de os; 10 vîrf de spatulă

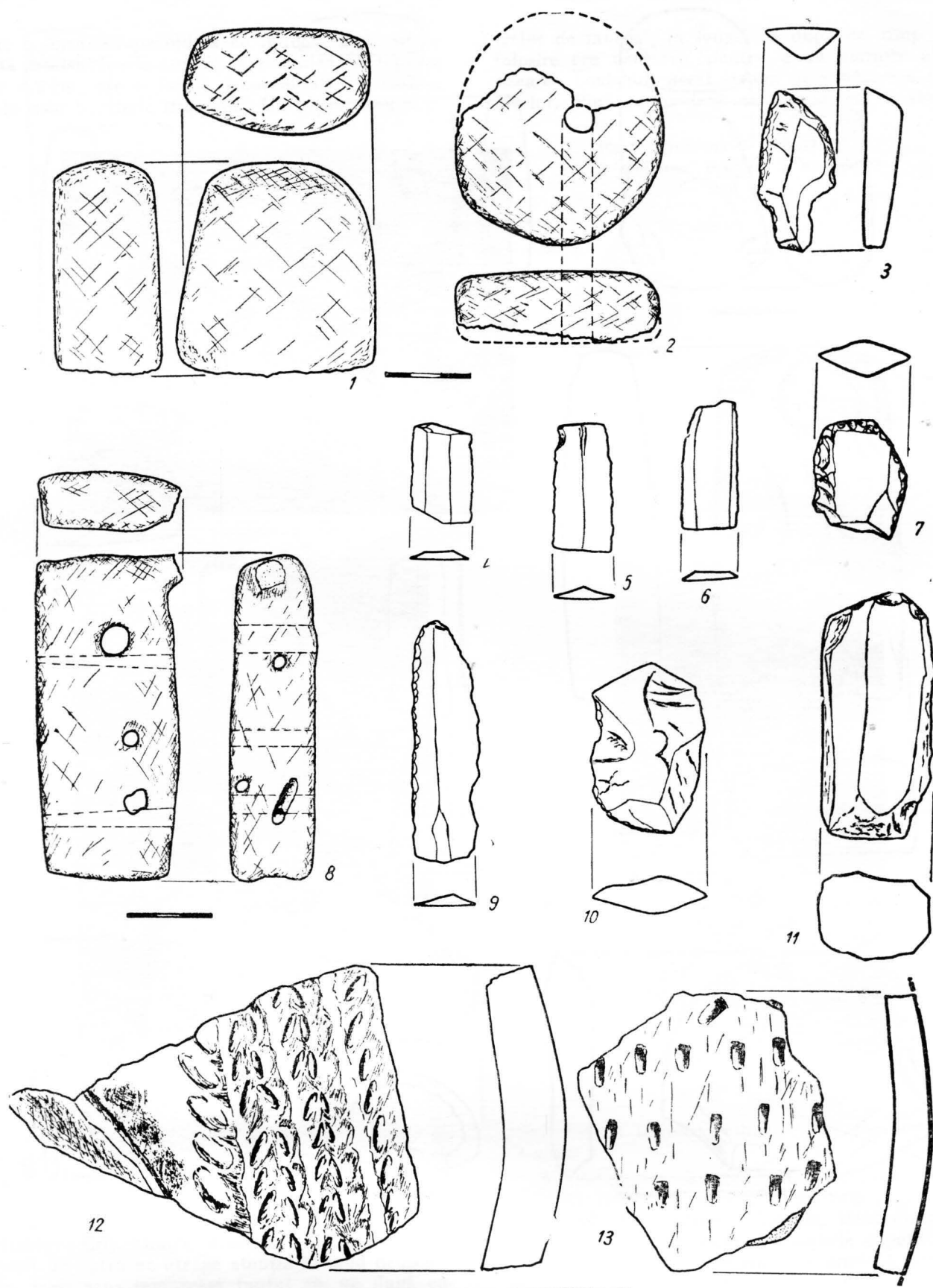

Fig. 4. Trestiana. 1 fragment de topor; 2 greutate de lut; 3, 7, 9–11 unelte de silex; 8 piesă de cult; 12–13 fragmente ceramice.

ovală, plată, cu o perforație dispusă ușor descentrat (fig. 4/2).

Ceramica. Materialul ceramic din noul complex cercetat nu se diferențiază de cel descoperit în anii anteriori în așezare. O subliniere trebuie totuși făcută, în sensul că în noul complex ca-

tegoria ceramică semifină este foarte redusă cantitativ. Pasta este realizată dintr-un lut, cu grijă ales, amestecat cu pleavă și bine frământat. Vasele sînt uneori slipuite și ușor lustruite, altele sînt numai netezite, arderea dîndu-le o culoare cărămizie sau cenușie pe ambele fețe. Ca forme

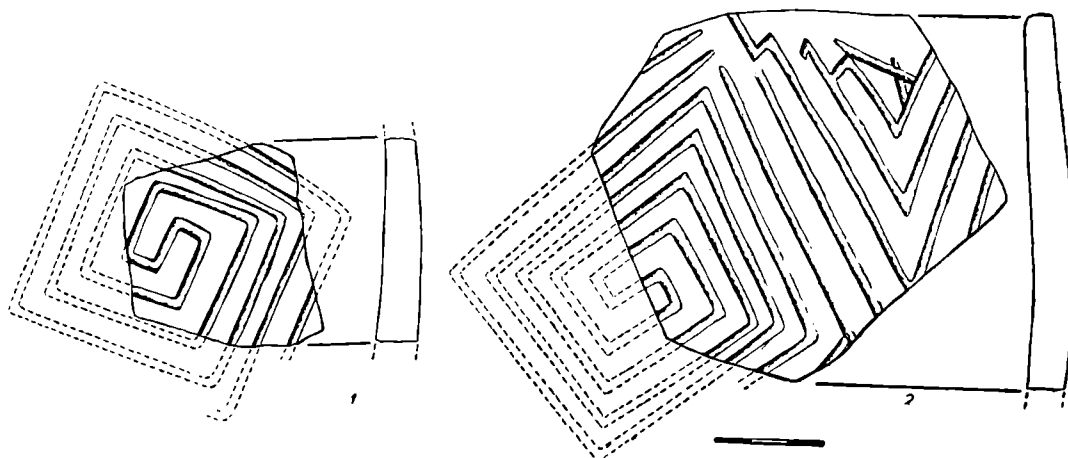

Fig. 5. Trestiana. 1, 2 fragmente ceramice.

tegoria ceramică semifină și fină este extrem de redusă în raport cu marea cantitate a celei *grosiere*, situație ce o mai întîlnim doar în B/L 2 (1978—1979)³.

În compoziția pastei grosiere s-a folosit ca degresant pleavă și uneori nisipul cu o granulație fină. La suprafața pastei, dar și în spărtură, se observă foarte mici paiele de mica. Arderea vaselor este slabă ceea ce face posibilă menținerea unui miez de culoare închisă. Prin ardere vasele capătă o culoare cenușie-gălbui și cărămizie numai la exterior sau pe ambele fețe, cel mai adesea în interior fiind cenușii. Ca forme se disting vasele *borcan*, de dimensiuni mari și mijlocii, cu pereții aproape întotdeauna de aceeași grosime de la fund pînă la buză, cu gîtul scund sau înalt, cu buza ușor subțiată dinspre interior. Fundul vaselor este plat de aceeași grosime cu vasul sau înălțat ca un soclu. Ornamentarea vaselor se face prin impresiuni cu unghia, simple sau duble, cu rezervarea pastei pe margine (fig. 4/12; 6/7, 9—12; 7/11) sau prin simpla imprimare a unghiei (fig. 6/7) ori prin impresiuni „în spic” (fig. 6/4, 6, 8; 7/3). Se întîlnesc și alveolele largi (fig. 6/5), precum și gropițele dreptunghiulare (fig. 4/3) de tipul celor întîlnite în așezare în L.11⁴. Barbotina constituie un element ornamental fiind aplicată pe întreaga suprafață sau rezervînd gîtul vaselor (fig. 7/7, 8). După aplicarea unui strat subțire de barbotină se obține, cu degetul sau cu un băț (?), virci oblice (fig. 7/10) sau în zigzag (fig. 7/4). Nu lipsesc nici proeminențele conice asociate cu impresiunile cu unghia (fig. 6/2, 8) și briurile alveolate.

Întîlnim *vasul borcan* de dimensiuni mijlocii, cu corpul bombat (fig. 7/6) sau ușor arcuit (fig. 5/1, 2) și fundul plat. Ornamentarea se face prin incizii largi și adince. Pe două fragmente remarcăm realizarea prin incizii a spiralei duble, alternînd cu unghiuri dispuse cu virful în jos (fig. 5/1, 2).

În categoria fină includem doar cîteva fragmente provenite de la *străchini* și *cupe bitronconice* de tipul celor întîlnite și în complexe cercetate anterior în așezare⁵. În compoziția pastei degresantului se poate distinge foarte greu. Arderea dă vaselor o culoare cenușie sau roșie-cărămizie. Pe două fragmente de culoare roșie-cărămizie se observă urme ale unui decor pictat cu culoarea neagră pe fondul vasului. Acestor două fragmente li se adaugă alte cîteva pe care s-a aplicat culoarea roșie. O remarcă deosebită o facem părții inferioare dintr-un vas, de culoare cenușie, de formă cilindrică, cvadrilobat, cu fundul plat și cu o răsfrîngere bruscă spre partea superioară (care însă lipsește).

Plastica. Include în această categorie o piesă de formă aproximativ dreptunghiulară cu colțurile rotunjite, plată, dreptunghiulară în secțiune. La partea superioară, pe una din părțile laterale, prezintă o prelungire care a fost ruptă din vechime. Pe corp prezintă trei perforații. Alte două perforații străpung piesa de pe laturi (fig. 4/8; 7/1). Pînă acum nu cunoaștem analogii pentru piesa în discuție. Fiind așezată pe vatră alături de o rîșniță este posibil să fi avut un rol magic, întreaga construcție putînd fi interpretată ca loc de cult.

Mormîntul B/M 4, de copil, se afla la circa 4 m depărtare de B/L 3, spre sud de aceasta, la adîncimea de 1,65 m. Scheletul este slab con-

³ Eugenia Popușoi, *Materiale*, 12, 1980.

⁴ Idem, *Raport asupra săpăturilor arheologice de la Trestiana*, susținut la a X-a Sesiune de rapoarte, București, 1976; idem, *Cercet Ist*, 11, 1980.

⁵ Cf. notele 3 și 4.

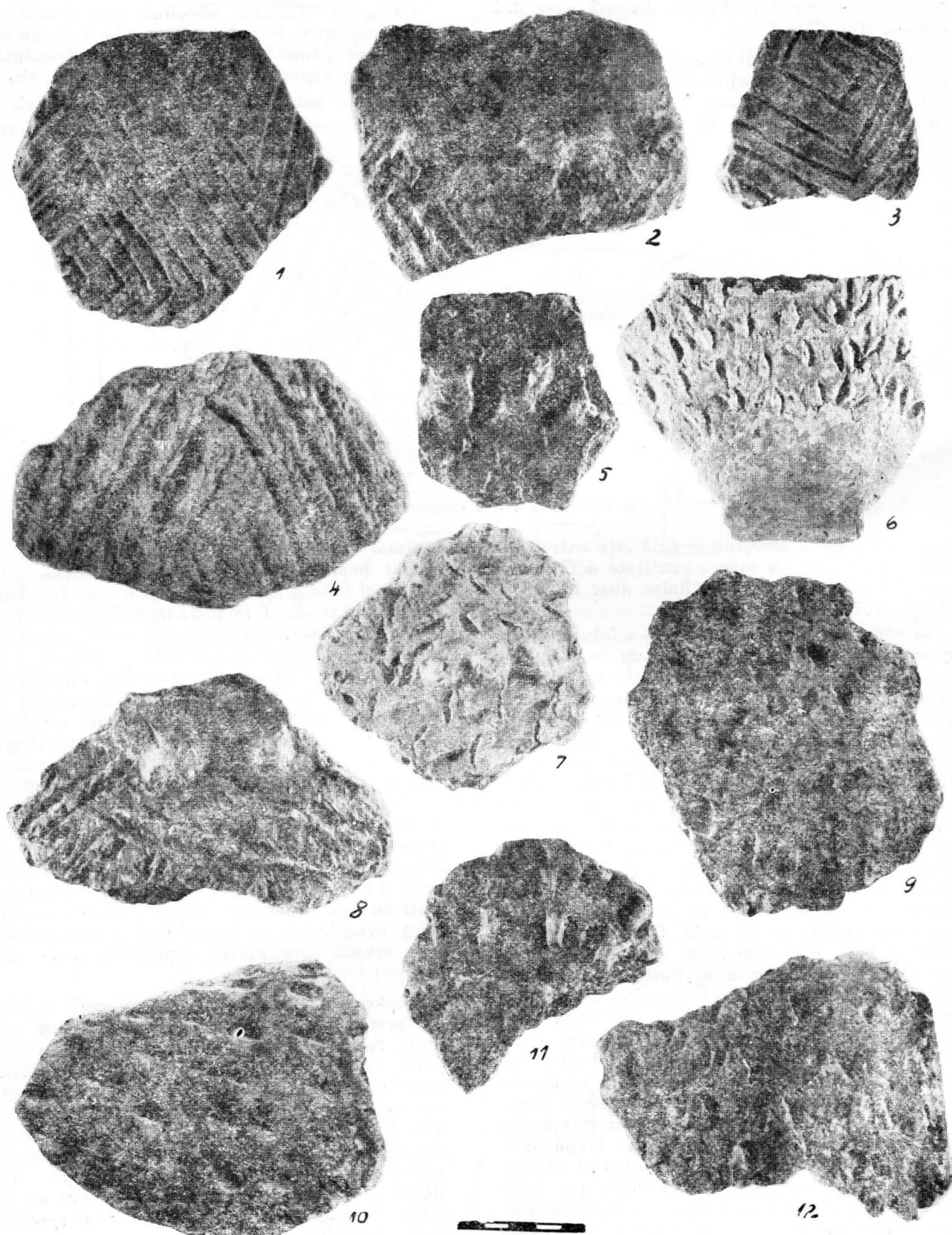

Fig. 6. Trestiana. 1–12 fragmente ceramice.

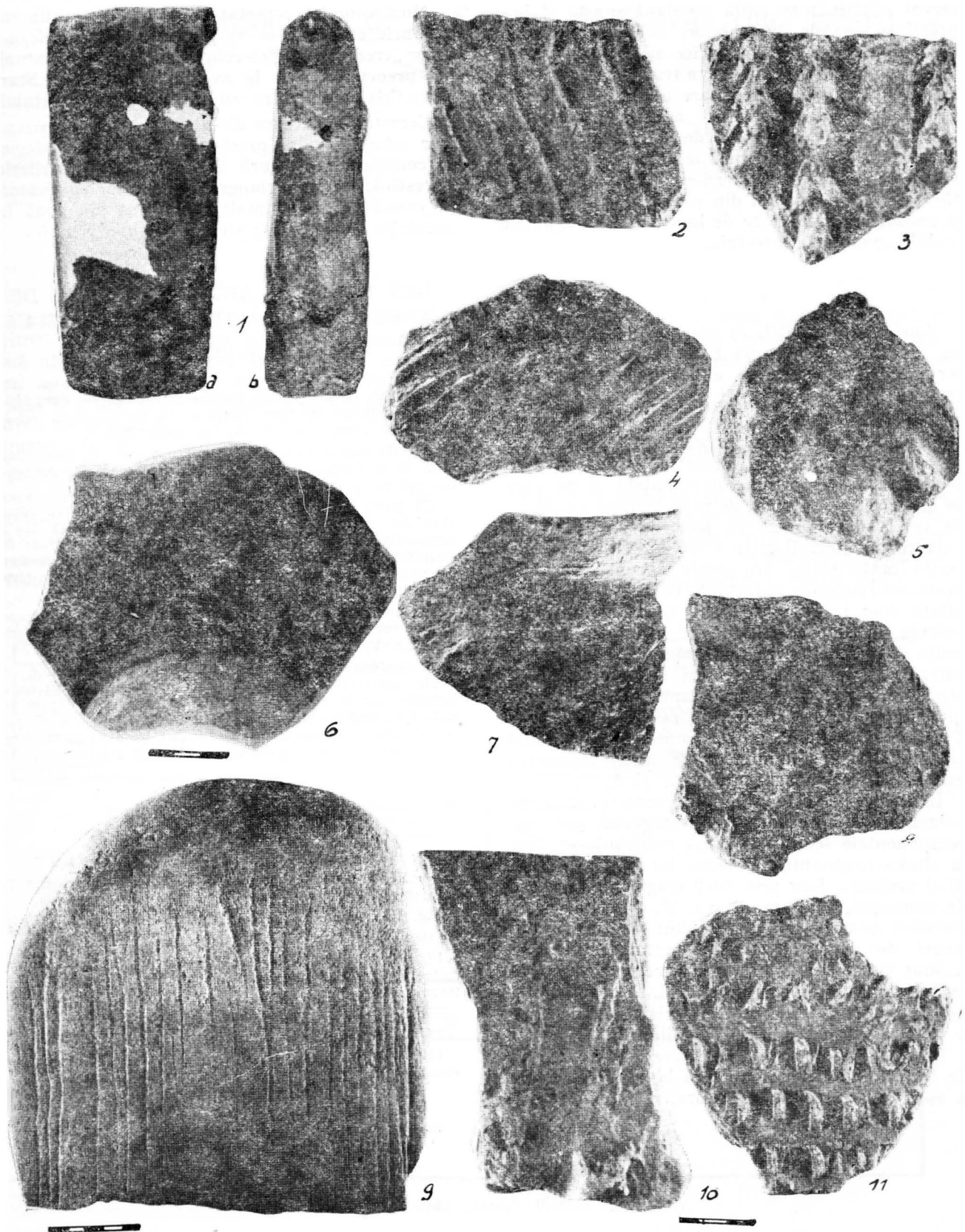

Fig. 7. Treștiana. 1 piesă de cult. 2—8, 10, 11 fragmente ceramice; 9 fragment de rișniță.

servat păstrându-se cutia craniană spartă și împrăștiată, oasele picioarelor, mâinilor și urme descompuse ale cuștii toracice și coloanei vertebrale. În jur s-au găsit câteva fragmente ceramice de factură Starčevo-Criș care nu ne permit însă să precizăm dacă au fost așezate intenționat sau provin din pământul de umplutură. Decedatul a fost așezat în poziție chiricită, pe partea stângă, cu capul spre nord-est (fig. 2/3). Neputându-se stabili nivelul din care s-a săpat groapa și neconținând elemente de inventar nu s-a putut stabili cronologia acestuia.

*
*   *
*

Noul complex (B/L 3) descoperit la Trestiana pe terasa mijlocie (zona B) se alătură celorlalte locuințe descoperite, în anii anteriori, care au fost raportate la cel de al II-lea nivel de locuire stabilit în așezare⁶.

Din punct de vedere al construcției și al amenajărilor interioare, cu excepția vetrei din care se păstrează o porțiune nederanjată și pe care se afla rîșnita și o piesă de cult, aceasta nu diferă de celelalte complexe de locuire aparținând nivelului superior. Poziția stratigrafică și componența materialului arheologic apropiie, cel mai mult, noul complex de locuința B/L 2 (1978—1979)⁷ aflată doar la 18 m spre sud și situată în solul cafeniu, în timp ce B/L 3 este situată la interferența dintre depunerea neagră-măzaroasă și cea cafenie. Astfel noile cercetări, prin preciziunile stratigrafice oferite indică faptul că locuințele nivelului superior (II) de pe terasa mijlocie de la Trestiana se află la partea superioară a solului cafeniu (B/L 2) și la interferența dintre depunerea cafenie și cea neagră-măzărâtă (B/L 3).

În ceea ce privește materialul ceramic subliniem prezența, cu precădere, a categoriei grosiere, componentele semifină și fină reducându-se doar la câteva fragmente ceramice, iar specia pictată fiind prezentă doar prin 4—5 fragmente, situație de asemenea, similară cu B/L 2⁸. Această caracteristică ne-a permis să stabilim faptul că din punct de vedere cronologic noul complex se include tot în cel de al II-lea nivel de locuire de la Trestiana, ca și complexul B/L 2 și amîndouă pot fi raportate la începutul celei de a IV-faze a culturii Starčevo-Criș (VI. Milojević).

Din punct de vedere al dispunerii complexelor de locuire subliniem faptul că la periferia estică a așezării acestea sînt, se pare, mai dese.

Noul complex cercetat la Trestiana conturează și unele elemente ce ar putea fi puse pe seama unor „credințe magico-religioase” legate, eventual, de preocupările ce le aveau comunitățile Starčevo-Criș în legătură cu fertilitatea pămîntului.

Cercetările viitoare din zona B de la Trestiana vor aduce și alte precizii asupra cronologiei și conținutului culturii Starčevo-Criș la periferia sa estică, asupra demografiei primilor cultivatori și crescători de animale domestice din zonă în corelația lor cu întreg arealul vastului complex.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE TRESTIANA, GRIVIȚA, DÉP DE VASLUI

(RÉSUMÉ)

En 1980, on a repris les fouilles archéologiques dans l'habitat néolithique de type Starčevo-Criș de Trestiana par le tracement d'une nouvelle section notée B/S 7.

A cette occasion on a découvert une nouvelle habitation (B/L 3) de forme approximativement rectangulaire du type des cabanes à la surface.

Du point de vue stratigraphique, la nouvelle habitation s'encadre au deuxième niveau, établi dans l'habitat. On a ramassé un riche matériel archéologique (de l'intérieur de l'habitation): des outils en silex et obsidien, des haches, 3 fragments de meule, deux objets en os et un poids en terre cuite, tout comme une grande quantité de céramique.

Du point de vue quantité, la céramique qu'on y trouve le plus souvent c'est l'espèce grossière et moins la catégorie semifine et fine.

À l'extérieur du complexe d'habitations à l'environ de quatre mètres du côté sud, à 1,65 m, en profondeur on a identifié une tombe (B/M 4), dans laquelle on a déposé un enfant en position accroupie, la tête du côté nord. On n'a pas pu établir le niveau d'ou commençait la fosse, ni la chronologie de celle-ci, n'ayant aucun élément d'inventaire.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1 Trestiana. 1 habitation B/L 3; 2 relevé B/S 7.

Fig. 2. Trestiana. 1 habitation B/L 3; 2 section B/S 7; 3 tombe B/M 4.

Fig. 3. Trestiana. 1, 2, 3, 4, 7 haches en marne; 5, 6 outils en silex; 8 racloire; 9 objet en os; 10 point de spatule.

Fig. 4. Trestiana. 1 fragment de hache; 2 poids en terre cuite; 3, 7, 9—11 outils en silex; 8 pièce de culte; 12—13 fragments céramiques.

Fig. 5. Trestiana. 1, 2 fragments céramiques.

Fig. 6. Trestiana. 1—12 fragments céramiques.

Fig. 7. Trestiana. 1 pièce de culte; 2—8, 10, 11 fragments céramiques; 9 fragment de moule.

⁶ Eugenia Popușoi, *Rev Muz*, 2, 1965, 4, p. 412—413; idem, *Materiale*, 12, 1980.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.